EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 24.9.2025
COM(2025) 516 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

Voortgangsverslag over de uitvoering van de Connecting Europe Facility 2021-2027 voor de periode 2021-2024

I. Inleiding

Op grond van artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2021/1153 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility (CEF) voor de periode 2021-2027[1] moet de Commissie voortgangsverslagen presenteren met informatie over de uitvoering van de CEF en verduidelijken of de verschillende sectoren op schema liggen. De CEF-verordening is vastgesteld in juli 2021, zes maanden na aanvang van het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027, en dit eerste voortgangsverslag bestrijkt de jaren 2021-2024.

De Connecting Europe Facility is opgericht om de trans-Europese netwerken in de sectoren vervoer en energie en in de digitale sector op te bouwen, te ontwikkelen, te moderniseren en te voltooien. Naadloze grensoverschrijdende connectiviteit is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede werking van de eengemaakte markt van de EU. Zij draagt bij tot meer economische, sociale en territoriale cohesie en helpt de EU haar langetermijnverbintenissen op het gebied van decarbonisatie in het kader van de Europese Green Deal na te komen. Het huidige programma is de opvolger van het programma CEF 2014-2020 (CEF1), dat binnen het vorige MFK werd uitgevoerd. Het budget voor de uitvoering van het programma CEF 2021-2027 (CEF2) bedraagt 33,7 miljard EUR.

De CEF is een centraal beheerd instrument. De faciliteit wordt uitgevoerd met de hulp van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu (Cinea) voor de sectoren vervoer en energie, en met de hulp van het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid (Hadea) voor de digitale sector. De CEF is gebaseerd op concurrentie tussen projecten die tijdens de reguliere oproepen tot het indienen van voorstellen voor de CEF worden ingediend door projectontwikkelaars, waaronder infrastructuurbeheerders en particuliere ondernemingen. Deze concurrentie zorgt voor een hoogwaardige voorbereiding van de projecten en voor druk op de tijdige uitvoering ervan. Dit governancemodel garandeert dat met de CEF-middelen wordt bijgedragen aan de in de verordening vastgestelde prioriteiten. De CEF wordt uitgevoerd op basis van meerjarige werkprogramma's waarin het tijdschema voor oproepen tot het indienen van voorstellen, de onderwerpen van deze oproepen, de indicatieve begroting en de selectie- en gunningscriteria worden gespecificeerd.

Vervoer:

Voor de **vervoerssector** ondersteunt de CEF infrastructuurprojecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op de voltooiing en modernisering van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T), teneinde bij te dragen aan de ontwikkeling van een efficiënt, onderling verbonden en multimodaal trans-Europees vervoersnetwerk en infrastructuur voor slimme, interoperabele, duurzame, inclusieve, toegankelijke, veilige en beveiligde mobiliteit. De CEF streeft er ook naar delen van het TEN-T aan te passen voor vervoersinfrastructuur voor tweeërlei gebruik om zowel de civiele als de militaire mobiliteit te verbeteren. Voor CEF Vervoer is voor de periode 2021-2027 een begroting van 25,8 miljard EUR toegewezen. In totaal is 11,3 miljard EUR gereserveerd voor landen die in aanmerking komen voor steun uit

[1] Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1316/2013 en (EU) nr. 283/2014 (Voor de EER relevante tekst), PB L 249 van 14.7.2021, blz. 38.

het Cohesiefonds en 1,7 miljard EUR voor projecten voor militaire mobiliteit voor tweeërlei gebruik.

Het meerjarig werkprogramma voor CEF Vervoer, dat in augustus 2021 werd vastgesteld[2] en in juli 2023 is gewijzigd[3], heeft betrekking op de jaarlijkse oproepen tot het indienen van voorstellen van 2021 tot en met 2024. Vanwege de hoge overinschrijving op deze oproepen, de rijpheid van de projecten en de stijgende inflatie naar aanleiding van de Russische invasie van Oekraïne, werd het meerjarige werkprogramma gewijzigd om de gehele in het kader van het huidige MFK beschikbare begroting naar voren te schuiven voor de oproepen tot het indienen van voorstellen voor CEF Vervoer van 2023 en 2024.

Energie:

Het CEF-onderdeel voor de energiesector (**CEF Energie**) heeft tot doel projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang in het kader van het beleid inzake trans-Europese energienetwerken (TEN-E)[4] te ontwikkelen om de interne energiemarkt verder te integreren, de interoperabiliteit van netwerken over grenzen heen en in verschillende sectoren te vergroten, de decarbonisatie van de economie te bevorderen en de voorzieningszekerheid te waarborgen. CEF Energie moet ook grensoverschrijdende samenwerking op energiegebied bevorderen, onder meer voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie. Voor de periode 2021-2027 is voor CEF Energie een begroting van 5,8 miljard EUR toegewezen.

Het eerste meerjarige werkprogramma voor CEF Energie werd in augustus 2021 vastgesteld[5]. Het werd naar aanleiding van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne in oktober 2022 gewijzigd[6] zodat technische bijstand kon worden verleend voor aanvullende studies die nodig zijn om de synchronisatie van het elektriciteitssysteem van de Baltische staten met het continentale Europese netwerk te versnellen[7].

De herziene verordening betreffende de trans-Europese energie-infrastructuur (TEN-E)[8] is in 2022 in werking getreden. Deze verordening bevat richtsnoeren voor het beleid inzake trans-Europese energienetwerken en de selectieprocedure voor projecten van gemeenschappelijk belang (PGB's) binnen de EU en projecten van wederzijds belang (PWB's) met niet-EU-

[2] Commission Implementing Decision C(2021) 5763 final of 5 August 2021 on the financing of the Connecting Europe Facility – Transport sector and the adoption of the work programme for 2021-2027.
[3] Commission Implementing Decision C(2023) 4886 final of 25 August 2023 amending Implementing Decision C(2021) 5763 final on the financing of the Connecting Europe Facility – Transport sector and the adoption of the work programme for 2021-2027.
[4] Gedefinieerd in Verordening (EU) nr. 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur (PB L 152 van 3.6.2022, blz. 45).
[5] Commission Implementing Decision C(2021) 5791 final of 6 August 2021 on the financing of the energy sector under the Connecting Europe Facility and the adoption of the multiannual work programme for the period 2021-2027.
[6] Commission Implementing Decision C(2022) 7393 final of 13 October 2022 amending Implementing Decision C(2021) 5791 final on the financing of the energy sector under the Connecting Europe Facility and the adoption of the multiannual work programme for the period 2021-2027.
[7] Zie: Funding for projects of common interest (europa.eu).
[8] Verordening (EU) 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 715/2009, (EU) 2019/942 en (EU) 2019/943, en Richtlijnen 2009/73/EG en (EU) 2019/944, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 347/2013 (PB L 152 van 3.6.2022, blz. 45) .

landen[9]. Deze PGB's en PWB's voor infrastructuur vormen een van de twee categorieën projecten die in aanmerking komen voor financiering in het kader van CEF Energie (de andere categorie is die van grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie).

Bij deze herziening werd de TEN-E-verordening afgestemd op de EU-doelstelling om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn. In dat kader werd de subsidiabiliteit van gasinfrastructuurprojecten beperkt tot projecten die nodig zijn om een einde te maken aan het energie-isolement van Cyprus en Malta. Daarnaast werden nieuwe projectcategorieën ingevoerd: offshore-elektriciteitsnetten, waterstofprojecten en elektrolyse-installaties. In het licht van de herziening werd in november 2023 een nieuwe lijst van PGB's en PMI's met de geselecteerde projecten in de nieuwe categorieën vastgesteld, zodat deze projecten vanaf 2024 in aanmerking kwamen voor de CEF[10].

In februari 2024 werd een nieuw meerjarig werkprogramma voor 2024-2027 vastgesteld[11].

Digitaal:

Het onderdeel **CEF Digitaal**, waarvoor een begroting van circa 1.6 miljard EUR is uitgetrokken, heeft als doel bij te dragen tot de uitrol van veilige en beveiligde digitale netwerken met zeer hoge capaciteit en van 5G-systemen, de weerbaarheid en capaciteit van de digitale backbonenetwerken in EU-gebieden te vergroten door deze met aangrenzende gebieden te verbinden en de digitalisering van vervoers- en energienetwerken te bevorderen. CEF Digitaal (2021-2027) heeft andere doelstellingen en een groter budget dan zijn voorganger, CEF Telecom (2014-2020). CEF Digitaal richt zich op subsidies voor de uitrol van infrastructuur voor digitale connectiviteit van pan-Europees belang, terwijl CEF Telecom beschikte over 117 miljoen EUR aan financieringsinstrumenten ter ondersteuning van de uitrol van breedbandinfrastructuur en 130 miljoen EUR voor WiFi4EU. De rest van het budget (ongeveer 900 miljoen EUR) was bestemd voor digitale diensten.

Het eerste meerjarig werkprogramma van CEF Digitaal, dat betrekking had op de oproepen voor 2021-2023, werd in december 2021 vastgesteld[12] en in april 2023 gewijzigd[13] om rekening te houden met veranderingen in de voorbereiding van belanghebbenden en in de vraag, en met de recentste ontwikkelingen op het gebied van beleidsprioriteiten. Het tweede

[9] PWB's werden ingevoerd bij de herziening van de TEN-E-verordening in 2022 en kwamen in 2024 voor het eerst in aanmerking voor CEF Energie.

[10] Gedelegeerde Verordening (EU) 2024/1041 van de Commissie van 28 november 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang en projecten van wederzijds belang (PB L, 2024/1041, 8.4.2024.

[11] Annex to Commission Implementing Decision C(2024) 482 final of 1 February 2024 amending the Commission Implementing Decision C(2022) 7393 on the financing of the energy sector under the Connecting Europe Facility and on the adoption of the multiannual work programme for the period 2021-2027.

[12] Bijlage bij Uitvoeringsbesluit C(2021) 9463 final van de Commissie van 16 december 2021 betreffende de financiering van de Connecting Europe Facility voor de digitale sector en de vaststelling van het werkprogramma voor 2021-2025. Multiannual work programme for 2021-2023 - Connecting Europe Facility - Digital | Shaping Europe's digital future.

[13] Bijlage bij Uitvoeringsbesluit C(2023) 2533 final van de Commissie van 19 april 2023 tot wijziging van Uitvoeringsbesluit C(2021) 9463 betreffende de financiering van de Connecting Europe Facility voor de digitale sector en de vaststelling van het werkprogramma voor 2021-2025. Multiannual work programme for 2021-2023 - Connecting Europe Facility - Digital | Shaping Europe's digital future.

meerjarige werkprogramma van CEF Digitaal (2024-2027) werd in oktober 2024 vastgesteld[14].

II. Oproepen tot het indienen van voorstellen van 2021 tot en met 2024

Vervoer:

De begroting in het kader van **CEF Vervoer** wordt grotendeels toegewezen via jaarlijkse oproepen tot het indienen van voorstellen. Tot dusver zijn drie jaarlijkse algemene oproepen tot het indienen van voorstellen en oproepen voor cohesiemiddelen gelanceerd en voltooid, met een beschikbare begroting van 19 miljard EUR. De middelen voor militaire mobiliteit (1,7 miljard EUR) werden volledig toegewezen via drie oproepen die tussen 2021 en 2023 plaatsvonden. De laatste oproep voor algemene en cohesiemiddelen (2,5 miljard EUR) werd in januari 2025 afgesloten. Momenteel vindt de evaluatie plaats. Het was de eerste oproep op basis van de herziene TEN-T-verordening[15], die in 2024 in werking is getreden.

Uit de reacties op de oproepen bleek dat er een grote belangstelling van projectontwikkelaars was: het bedrag waarvoor werd ingeschreven was bijna driemaal zo hoog als de beschikbare begroting. De niet-uitgelokte Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft ook aangetoond dat de ontwikkeling van civiel-militaire vervoersinfrastructuur moet worden bevorderd om de consequenties van de nieuwe geopolitieke situatie het hoofd te kunnen bieden. De prijsstijgingen voor energie en grondstoffen en het gebrek aan arbeidskrachten hebben geleid tot aanvullende financieringsbehoeften. In dit verband heeft de Commissie, in overleg met het CEF-comité, de in het meerjarige werkprogramma geboden flexibiliteit benut om voor de oproepen van 2021 en 2022 aanvullende middelen van maximaal 20 % van het in het oorspronkelijke werkprogramma vermelde bedrag toe te wijzen. Bovendien is het meerjarig werkprogramma van de CEF voor 2021-2027 in juli 2023 gewijzigd om de gehele in het kader van het huidige MFK beschikbare begroting naar voren te schuiven zodat deze kon worden gebruikt voor de oproepen tot het indienen van voorstellen voor CEF Vervoer van 2023 en 2024.

Een deel van de begroting van CEF Vervoer wordt toegewezen aan de **faciliteit voor infrastructuur voor alternatieve brandstoffen** (AFIF), die is opgezet als een blendinginstrument dat CEF-subsidies combineert met financiële instrumenten van nationale stimuleringsbanken en commerciële banken. De AFIF, dat over een begroting van 2,3 miljard EUR beschikt, is gericht op infrastructuur voor alternatieve brandstoffen, zoals oplaadpunten voor elektrische voertuigen, walstroom voor schepen in havens, waterstoftankstations enz. De in 2021 gepubliceerde doorlopende oproep tot het indienen van voorstellen voor de AFIF (met vijf afsluitingsdatums) is eind 2023 gesloten.

[14] Annex to Commission Implementing Decision C(2024) 6891 of 9 October 2024 on the financing of the Connecting Europe Facility – Digital sector and the adoption of the multiannual work programme for 2024-2027.

[15] Verordening (EU) 2024/1679 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende richtsnoeren van de Unie voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnetwerk, tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1153 en Verordening (EU) nr. 913/2010 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1315/2013 (PB L, 2024/1679, 28.6.2024).

De tweede doorlopende AFIF-oproep voor het restant van de begroting ter waarde van 1 miljard EUR werd in februari 2024 gepubliceerd, met elke zes maanden tot begin 2026 drie afsluitingsdatums. De eerste afsluitingsdatum was september 2024. Bij deze afsluiting werd 421 miljoen EUR toegekend aan 39 geselecteerde voorstellen.

Tabel 1: ***Oproepen tot het indienen van voorstellen CEF Vervoer 2021-2023***

	Voorstellen		Begroting			Overinschrijvingsratio*
Middelen	**Subsidiabel**	**Succesvol**	**Indicatief**	**Aangevraagd**	**Toegewezen**	
Algemeen	909	299	8,5 miljard	30,7 miljard	9,5 miljard	3,6
Cohesie	214	109	8,8 miljard	19,6 miljard	9 miljard	2,2
AFIF	191	167	1,9 miljard	2 miljard	1,7 miljard	1
Militaire mobiliteit	186	95	1,7 miljard	5 miljard	1,7 miljard	2,9
Totaal-generaal	1 454	631	20,3 miljard	56,8 miljard	21,5 miljard	2,8

(*) Overinschrijvingsratio: aangevraagde financiering gedeeld door de indicatieve begroting voor de oproep.

Energie:

De begroting in het kader van **CEF Energie** wordt toegewezen via verschillende oproepen: i) de oproep voor energie-infrastructuurprojecten (oorspronkelijk alleen voor PGB's, maar sinds 2024 komen ook PWB's in aanmerking) en ii) de oproepen voor grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van hernieuwbare energie (CB RES), die bestaan uit een oproep voor voorbereidende studies en een oproep voor technische studies en werkzaamheden.

De CEF-oproep voor PGB's vond jaarlijks plaats, met een indicatieve begroting van 785 miljoen EUR voor 2021, 800 miljoen EUR voor 2022, 750 miljoen EUR voor 2023 en 850 miljoen EUR voor 2024. Bij de CEF-oproepen voor PWB's werd voor een hoog bedrag ingeschreven en werden subsidies toegekend ter waarde van 95 % van de indicatieve begrotingen voor de oproepen.

Tabel 2: ***PGB-oproepen CEF Energie 2021-2024***

	Voorstellen		Begroting			Overinschrijvingsratio *
Jaar	**Subsidiabel**	**Succesvol**	**Indicatief**	**Aangevraagd**	**Toegewezen**	
2021	11	5	785 miljoen	1,3 miljard	1 miljard	1,66
2022	19	8	800 miljoen	1,3 miljard	601 miljoen	1,68
2023	11	8	750 miljoen	1,3 miljard	566 miljoen	1,67
2024	70	41	850 miljoen	3,1 miljard	1,25 miljard	3,67
Totaal-generaal	111	21	3,2 miljard	7 miljard	3,5 miljard	2,20

(*) Overinschrijvingsratio: aangevraagde financiering gedeeld door de indicatieve begroting voor de oproep.

Bij de oproep van 2021 werd een hoger bedrag toegewezen dan oorspronkelijk was voorzien in de indicatieve begroting. Hoewel er bij de daaropvolgende oproepen tot het indienen van voorstellen in 2022 en 2023 sprake was van overinschrijving, wees de Commissie bedragen toe die iets lager waren dan de oorspronkelijke begrotingen voor de oproepen. Dit was te wijten aan de strikte selectiecriteria voor projecten, waarin rekening wordt gehouden met hun rijpheid (en derhalve de kans dat ze ook daadwerkelijk worden uitgevoerd), de relevantie van de ingediende voorstellen met betrekking tot de gunningscriteria en de rechtvaardiging van de

financieringsbehoeften (het bestaan van een financieringskloof die zonder CEF-financiering niet kan worden gedicht).

De oproep van 2024, die een indicatieve begroting van 850 miljoen EUR had, in april 2024 werd geopend en in oktober 2024 werd afgesloten, resulteerde in de toewijzing van een bedrag van 1 250 miljoen EUR aan 41 van de 70 subsidiabele voorstellen.

Oproepen voor grensoverschrijdende projecten voor hernieuwbare energie (CB RES)

Sinds 2021 hebben er vijf **CB RES**-oproepen plaatsgevonden: drie voor voorbereidende studies (2021, 2022, 2023) en twee voor technische studies en werkzaamheden (2022, 2023). Voor voorbereidende studies werd bij de eerste oproep voor een vrij laag bedrag ingeschreven omdat het programmavenster nog nieuw was. Het financieringspercentage verbeterde in de twee jaar daarna aanzienlijk, maar is nog steeds bescheiden, omdat er een pijplijn moet worden opgebouwd van projecten die aan de criteria voldoen.

Tabel 3: ***CB RES-oproepen CEF Energie 2021-2023***

	Voorstellen		Begroting			Overinschrijvingsratio *
Jaar	Subsidiabel	Succesvol	Indicatief	Aangevraagd	Toegewezen	
2021	3	2	1 miljoen	473 944	298 944	0,5
2022	5	3	31 miljoen	44 miljoen	22 miljoen	1,42
2023	10	9	51 miljoen	74 miljoen	68 miljoen	1,45
Totaal-generaal	18	14	83 miljoen	118 miljoen	91 miljoen	1,43

(*) Overinschrijvingsratio: aangevraagde financiering gedeeld door de indicatieve begroting voor de oproep.

In oktober 2024 werd een derde CB RES-oproep voor technische studies en werkzaamheden, met een indicatieve begroting van 80 miljoen EUR, geopend en deze werd in januari 2025 afgesloten. Na 2024 vonden er geen CB RES-oproepen voor voorbereidende studies meer plaats.

Digitaal:

De eerste drie oproepen (2021, 2022, 2023) hadden betrekking op de onderwerpen backboneconnectiviteit voor digitale Global Gateways, 5G en edge/cloudcomputing voor slimme gemeenschappen, 5G-dekking langs vervoerscorridors en backbonenetwerken voor pan-Europese cloudfederaties. Uit die oproepen bleek dat er veel vraag was met betrekking tot bepaalde onderwerpen (onderzeese kabels) en minder voor andere (zoals 5G-corridors, een markt waar het niveau van gereedheid nog laag is). Dit heeft geleid tot een dynamische aanpassing van het werkprogramma en een accent op weerbare, soevereine connectiviteit met een hoge capaciteit, binnen de EU en internationaal, bij de toewijzing van middelen. Dit was waardevolle input voor het tweede werkprogramma van CEF Digitaal (2024-2027).

Tabel 4: ***Oproepen CEF Digitaal 2021-2023***

	Voorstellen		Begroting			Overinschrijvingsratio *
Jaar	Subsidiabel	Succesvol	Indicatief	Aangevraagd	Toegewezen	
2021	51	38	258 miljoen	555 miljoen	151 miljoen	2,15
2022	63	38	277 miljoen	923 miljoen	260 miljoen	3,33
2023	70	52	241 miljoen	578 miljoen	273 miljoen	2,39

Totaal-generaal	184	128	776 miljoen	2,056 miljard	684 miljoen	2,64

(*) Overinschrijvingsratio: aangevraagde financiering gedeeld door de indicatieve begroting voor de oproep.

III. Belangrijkste investeringsterreinen

Vervoer:

Op grond van artikel 3, lid 2, punt a), i), van de CEF-verordening moet **CEF Vervoer** bijdragen aan de ontwikkeling van een efficiënt, onderling verbonden en multimodaal trans-Europees vervoersnetwerk en van infrastructuur voor slimme, interoperabele, duurzame, inclusieve, toegankelijke, veilige en beveiligde mobiliteit.

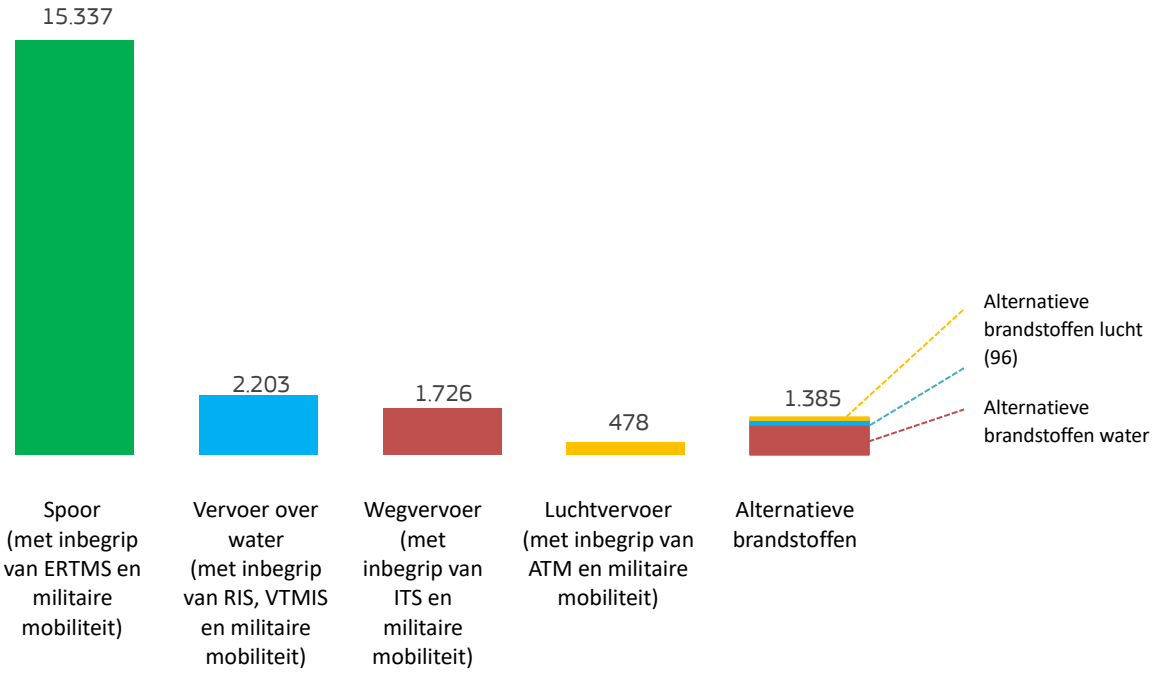
In artikel 4, lid 1, van deze verordening is bepaald dat de CEF met 60 % van haar financiële begroting moet bijdragen aan **klimaatdoelstellingen**. CEF Vervoer heeft dit streefcijfer overschreden, aangezien 79 % van de financiering werd bestemd voor duurzaam vervoer. Er werd in het kader van dit onderdeel geïnvesteerd in geëlektrificeerde spoorweginfrastructuur, met inbegrip van de bijbehorende subsystemen voor seingeving (ERTMS), in binnenvaart en multimodaal vervoer, en in de uitrol van infrastructuur voor emissievrije voertuigen. De CEF financiert ook maatregelen voor het compenseren van infrastructuurprojecten (herbebossing, specifieke infrastructuur die de continuïteit van natuurlijke habitats mogelijk maakt en corridors waar dieren veilig kunnen oversteken). Voorts werd bij de oproep tot het indienen van voorstellen van 2023 een element van “klimaattoetsing” ingevoerd dat maatregelen voor de mitigatie van en de aanpassing aan de klimaatverandering integreert in de ontwikkeling van infrastructuurprojecten.

Investeringen per vervoerswijze

In het kader van het CEF-programma is tussen 2021 en 2024 meer dan 21 miljard EUR aan financiering verstrekt voor Europese vervoersinfrastructuur. Het leeuwendeel van deze investeringen betreft **spoorwegprojecten**, waarvoor meer dan 15 miljard EUR werd uitgetrokken. De investeringen in deze categorie variëren van de aanleg en modernisering van spoorlijnen tot de uitrol van het Europees beheersysteem voor het spoorverkeer (ERTMS).

Daarnaast worden in het kader van CEF Vervoer verbeteringen ondersteund in het vervoer **over water**: er werd meer dan 2 miljard EUR toegewezen aan zee- en binnenhavens, binnenwateren, digitalisering (monitoring- en informatiesystemen voor de zeescheepvaart (VTMIS) en Rivierinformatiediensten (RIS)) en de modernisering van terminals. Vanuit CEF Vervoer worden ook **wegenbouwkundige** projecten gefinancierd, zoals de aanleg en modernisering van TEN-T-wegen en de ontwikkeling van veilige en beveiligde parkeerplaatsen en intelligente vervoerssystemen (ITS). Op het gebied van **luchtvervoer** financiert de CEF luchtverkeersbeheer (onderzoek naar luchtverkeersbeheer voor het gemeenschappelijk Europees luchtruim (Sesar)) en de modernisering van luchthavens (in het kader van militaire mobiliteit). Voorts worden via CEF Vervoer verbeteringen in de infrastructuur voor alle vervoerswijzen gesteund om de mobiliteit van militaire middelen te faciliteren. Tot slot wordt 1,38 miljard EUR bestemd voor **infrastructuur voor alternatieve brandstoffen**, waarvan het grootste deel wordt besteed aan oplaadstations voor wegvoertuigen, gevolgd door schepen en stilstaande luchtvaartuigen.

Tabel 5: ***Investeringen per vervoerswijze CEF Vervoer (2021-2024, miljoen EUR)***[16]

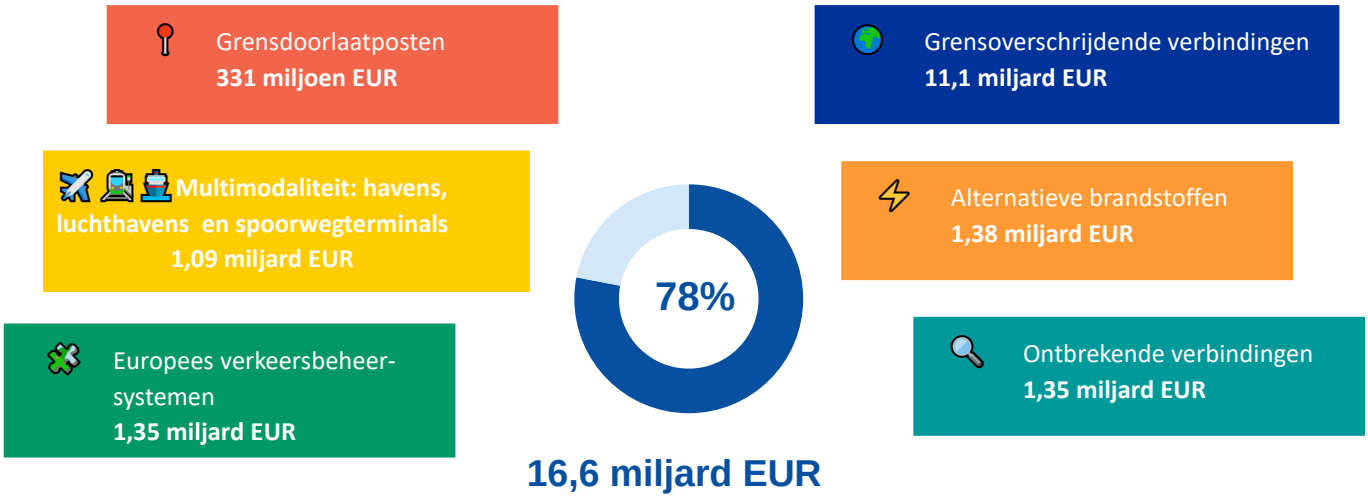
Het grootste deel van de CEF-financiering (80 %) wordt toegewezen aan projecten op het TEN-T-kernnetwerk, 13 % gaat naar het uitgebreide netwerk en 7 % naar projecten die niet kunnen worden aangesloten op een specifiek deel van het TEN-T-netwerk, maar toch belangrijk zijn voor de voltooiing ervan (bv. Sesar, ITS, ERTMS-boordcomponenten enz.).

Grensoverschrijdende connectiviteit

Vanuit CEF Vervoer wordt grensoverschrijdende connectiviteit voor soepel reizen in de EU ondersteund. 78 % van de financiering in het kader van CEF Vervoer gaat naar projecten op het gebied van grensoverschrijdende of ontbrekende verbindingen, het waarborgen van multimodaliteit, de installatie van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en de harmonisering van verkeersbeheersystemen. In dit kader werden ook vijf grensoverschrijdende vlaggenschipprojecten (tunnel Lyon-Turijn, Brenner-basistunnel, Fehmarnbelt-tunnel, Rail Baltica, Seine-Schelde) en hun toegangsroutes gefinancierd.

[16] Exclusief subsidieovereenkomsten die nog worden voorbereid.

Figuur 1: ***Steun voor grensoverschrijdende connectiviteit CEF Vervoer***

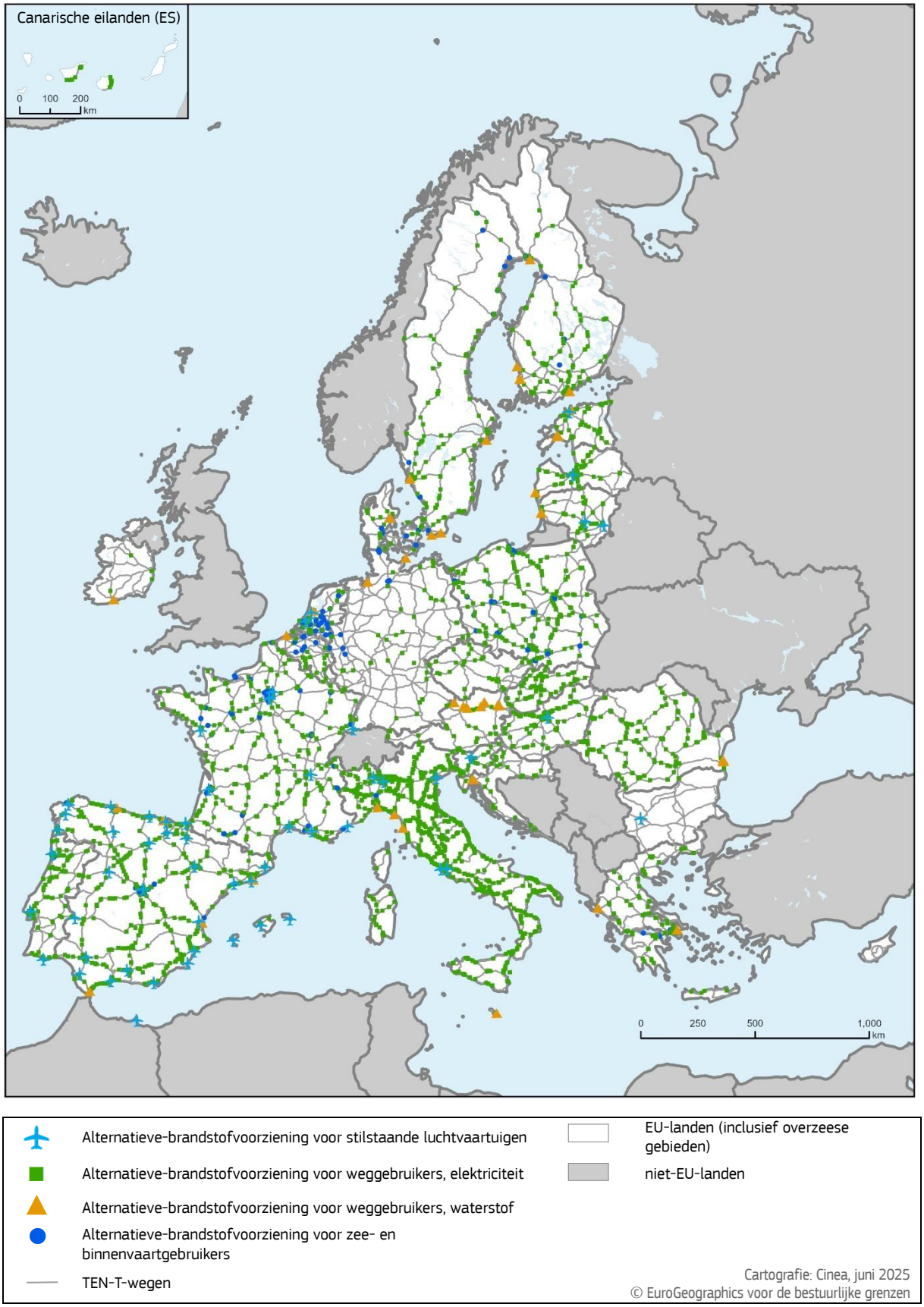
De meeste grensoverschrijdende projecten hebben betrekking op de totstandbrenging of verbetering van spoorverbindingen, maar de CEF ondersteunt ook binnenvaartverbindingen en enkele wegtrajecten. Zo werd in het kader van de CEF steun toegekend voor het vergroten van de diepte en capaciteit van de vaarweg bij een groot knelpunt op de Donau in de corridor Rijn/Maas-Main-Donau tussen Straubing en Vilshofen in Zuid-Duitsland.

Infrastructuur voor alternatieve brandstoffen

Vanuit CEF Vervoer wordt de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen ondersteund met meer dan 1,38 miljard EUR, die voornamelijk naar projecten voor de uitrol van oplaadstations op TEN-T-wegen en elektrische oplaadpunten gaat. Ook wordt financiering verstrekt voor de installatie van walstroom voor schepen op hun ligplaats, de elektrificatie van grondactiviteiten in luchthavens en waterstoftankstations.

Sinds 2021 zijn op het trans-Europese vervoersnetwerk ongeveer 1 500 bevoorradingspunten voor alternatieve brandstoffen in gebruik genomen, voornamelijk voor lichte voertuigen. Naar verwachting zullen in het kader van de tot dusver geselecteerde projecten meer dan 25 000 bevoorradingspunten voor lichte voertuigen en bijna 2 000 bevoorradingspunten voor zware bedrijfsvoertuigen worden geïnstalleerd. De portefeuille van projecten op het gebied van alternatieve brandstoffen zal ook bijdragen aan de decarbonisatie van de activiteiten op 63 Europese luchthavens en aan de uitrol van walstroomvoorzieningen voor vaartuigen in 28 Europese havens.

Kaart 1: ***Door CEF Vervoer ondersteunde oplaadinfrastructuur voor alternatieve brandstoffen (2021-2024)***

Digitalisering van het vervoer

CEF Vervoer ondersteunt de digitalisering van het Europese vervoer met specifieke oproepen tot het indienen van voorstellen die gericht zijn op slimme en interoperabele mobiliteit, in het kader van zowel de algemene als de cohesiemiddelen. Naar aanleiding van deze oproepen ontvingen 93 projecten meer dan 1,4 miljard EUR aan financiering. Bijna de helft van dit bedrag ging naar ERTMS-projecten (46 %), gevolgd door Sesar- (23 %) en ITS-projecten (17 %). Projecten die verband houden met de overige systemen (bv. elektronische informatie over goederenvervoer (eFTI), RIS, het Europees maritiem éénloketsysteem (EMSWe) en VTMIS, waren goed voor 13 %.

Veiliger vervoer

Vanuit CEF Vervoer wordt de verkeersveiligheid bevorderd door middel van de aanleg van veilige en beveiligde parkeerterreinen, de verwijdering van spoorwegovergangen, de verbetering van tracés om veiligheidsredenen en de uitrol van ITS. In totaal ontvangen 58 projecten op het gebied van verkeersveiligheid 3 miljard EUR.

Militaire mobiliteit

Een van de specifieke doelstellingen van CEF Vervoer is de aanpassing van delen van het TEN-T-netwerk voor tweeërlei gebruik, teneinde zowel de civiele als de militaire mobiliteit te verbeteren. Dit moet het mogelijk maken om in crisissituaties snel op grote schaal militair personeel en militaire uitrusting door de hele EU te verplaatsen. In het kader van de drie oproepen voor militaire mobiliteit (2021/2022/2023) werden in totaal 95 projecten in 21 lidstaten geselecteerd. Deze zijn geografisch redelijk evenwichtig verdeeld over de hele EU, met een goede projectdichtheid aan de oostelijke flank. 45 % van deze financiering ging naar spoorwegprojecten (bv. de modernisering van spoorbruggen, de aanleg van lagesnelheidstrajecten voor langere en zwaardere treinen en de vergroting van de minimumhoogte van tunnels), 34 % naar wegenprojecten (bv. de modernisering van weggedeelten en bruggen), 7 % naar luchthavenprojecten (bv. de vergroting van de operationele capaciteit en de toegankelijkheid) en de resterende financiering ging naar projecten in havens en terminals (bv. de verbetering van capaciteit en connectiviteit).

Binnen de CEF is het toegestaan om **synergetische componenten** in andere CEF-sectoren te financieren (tot 20 % van de subsidiabele kosten). In 34 projecten van CEF Vervoer, die samen 64 miljoen EUR aan CEF-financiering ontvangen, worden synergetische componenten gefinancierd, voornamelijk op het gebied van energiegerelateerde infrastructuur. Zo zijn 20 projecten bijvoorbeeld gericht op de installatie van waterstoftankstations en elektrolyse-installaties en 8 projecten op de installatie van zonnepanelen op luchthavens en in havens en overslagterminals voor weg- en spoorvervoer.

CEF Vervoer is ook complementair met **Horizon Europa**, bijvoorbeeld voor de vergroening van luchthavens. De CEF ondersteunt in die gevallen infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en toegang per openbaar vervoer en Horizon Europa financiert innovatieve

energie-efficiënte of nieuwe digitale en geautomatiseerde oplossingen voor luchthavenactiviteiten[17].

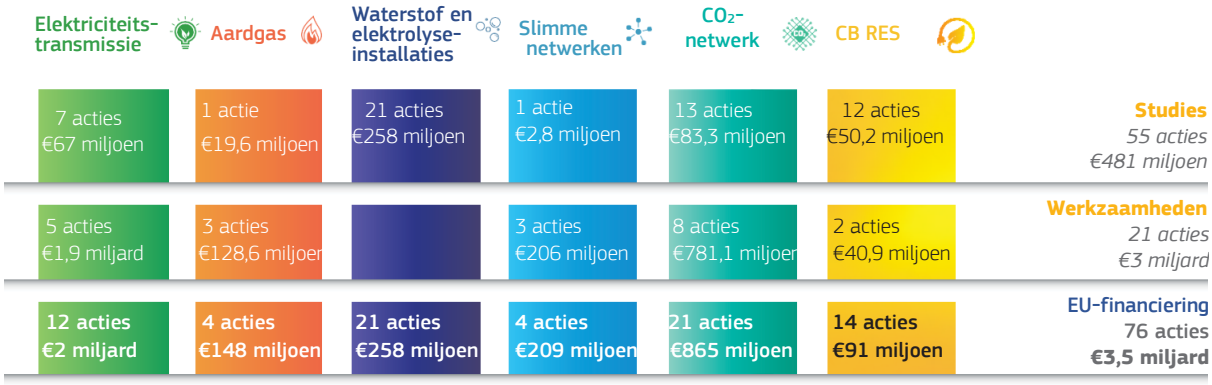
Energie:

Sinds 2021 hebben de oproepen voor PGB's voorstellen opgeleverd uit vijf verschillende soorten projectcategorieën (elektriciteit, aardgas, infrastructuur voor het vervoer van CO_2, slimme elektriciteitsnetten, waterstof en elektrolyse-installaties).

Bij de oproep van 2021 was elektriciteit de belangrijkste projectcategorie, met drie subsidies voor werkzaamheden die goed waren voor 92 % van de toegewezen EU-financiering. Bij de oproep van 2022 was elektriciteit opnieuw de belangrijkste categorie, goed voor 52 % van de toegewezen EU-financiering (in combinatie met slimme elektriciteitsnetten voor 64 %). Bij de oproep van 2023 was infrastructuur voor het vervoer van CO_2 de grootste categorie, goed voor 80 % van de toegewezen EU-financiering. Bij de oproep van 2024 was elektriciteit (met inbegrip van offshorenetten en opslag) wederom de belangrijkste categorie, die goed was voor 57 % van de toegewezen EU-financiering (in combinatie met slimme elektriciteitsnetten voor 59 %).

Tussen 2021 en 2024 zijn via de oproepen voor PGB's 62 projecten ondersteund met 3,5 miljard EUR aan financiering uit CEF Energie: 43 projecten voor studies, met bijna 431 miljoen EUR aan financiering, en de resterende 19 projecten voor werkzaamheden, met meer dan 3 miljard EUR aan financiering. Via de CB RES-oproepen hebben daarnaast 14 projecten (12 voor studies en 2 voor werkzaamheden) 91,2 miljoen EUR aan financiering ontvangen.

Figuur 2***: Portefeuille per categorie CEF Energie (2021-2024)***

Elektriciteit en slimme elektriciteitsnetten

De CEF steunde 16 elektriciteitsprojecten voor een bedrag van meer dan 2 miljard EUR. Opmerkelijke projecten waaraan subsidies voor werkzaamheden werden toegekend, zijn onder meer: de Euro-Aziatische interconnector tussen Griekenland en Cyprus (658 miljoen EUR, 2021), aanvullende infrastructuurelementen die nodig zijn voor de synchronisatie van de Baltische staten met het continentale elektriciteitssysteem (166 miljoen EUR, 2021), de

[17] Ensuring competitive and sustainable airports

Elmed-interconnector tussen Sicilië en Tunesië (308 miljoen EUR, 2022) en het energie-eiland Bornholm (645 miljoen EUR, 2024).

De CEF ondersteunde ook vier acties voor slimme elektriciteitsnetten in het kader van vier verschillende PGB's, voor een bedrag van 209 miljoen EUR. De grootste subsidie voor werkzaamheden bedroeg 100 miljoen EUR voor de digitalisering van energiedistributienetten in Beieren en Tsjechië.

Koolstofdioxidenetwerk

De CEF ondersteunde 21 projecten voor het vervoer van CO_2 voor een bedrag van 864 miljoen EUR. De grootste subsidie voor werkzaamheden was voor de eerste fase van de CO_2-hub van Duinkerken (161 miljoen EUR).

De CEF-financiering van kritieke grensoverschrijdende infrastructuur voor CO_2-netwerken en -opslag is in hoge mate complementair met Horizon Europa, dat onderzoeksprojecten ondersteunt om de haalbaarheid van nieuwe technologieën voor het beheer van industriële koolstof te evalueren en de technologische en economische levensvatbaarheid van technologieën aan te tonen[18].

Aardgas

De CEF steunde vier aardgasprojecten voor een bedrag van 148 miljoen EUR. De grootste subsidie voor werkzaamheden (78 miljoen EUR) was voor gasopslag in Bulgarije. Aardgasprojecten waren goed voor een aanzienlijk deel van de in het kader van het CEF I-programma toegekende financiering (1 454 miljoen EUR), maar hun aandeel daalde in CEF II, voornamelijk omdat zij na de herziening van de TEN-E-verordening niet langer in aanmerking komen voor financiering uit CEF Energie.

Waterstof

De CEF steunde 21 waterstofprojecten voor een bedrag van 258 miljoen EUR. Al deze projecten hadden betrekking op studies. De grootste subsidie (33 miljoen EUR) ging naar een Spaans project voor backbonenetwerken voor waterstof.

Grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie

In het kader van CEF Energie wordt financiële steun verleend aan 5 grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie waarbij acht verschillende lidstaten betrokken zijn, en aan 4 andere projecten voor voorbereidende studies zonder CB RES-status. In 2024 was 91 miljoen EUR aan financiering toegekend aan 14 projecten, waaronder 12 voor technische en voorbereidende studies en 2 voor werkzaamheden. Deze projecten hebben betrekking op diverse technologieën voor hernieuwbare energie, zoals windenergie op zee en op land en fotovoltaïsche zonne-energie, en op energietoepassingen als stadsverwarming en de productie van hernieuwbare waterstof.

Voor CEF Energie hebben **synergetische componenten** voornamelijk betrekking op vervoersinfrastructuur, zoals kaden en installaties voor het laden van schepen. Gezien de

[18] Industrial Carbon Management: Interactive Stories. Industrial carbon management funded by the European Union

toenemende rijpheid van de energie-infrastructuurcategorieën die onder de nieuwe TEN-E-verordening vallen, met name slimme elektriciteits- en waterstofnetten, zijn aanvullende synergieën met de onderdelen Vervoer en Digitaal te verwachten. Bij de grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie die ontstaan, ligt het accent op volledige waardeketens voor waterstof, van de productie tot het gebruik in sectoren als industrie en vervoer.

Digitaal:

Door projecten van gemeenschappelijk belang te steunen en de nadruk te leggen op grensoverschrijdende onderlinge verbindingen, fungeert CEF **Digitaal** als katalysator voor het EU-brede ecosysteem voor digitale connectiviteit. Na de eerste drie oproepen financiert CEF Digitaal momenteel 117 projecten die betrekking hebben op de kernonderwerpen die hieronder worden toegelicht, met een totale begroting van meer dan 640 miljoen EUR.

Backboneconnectiviteit voor digitale Global Gateways

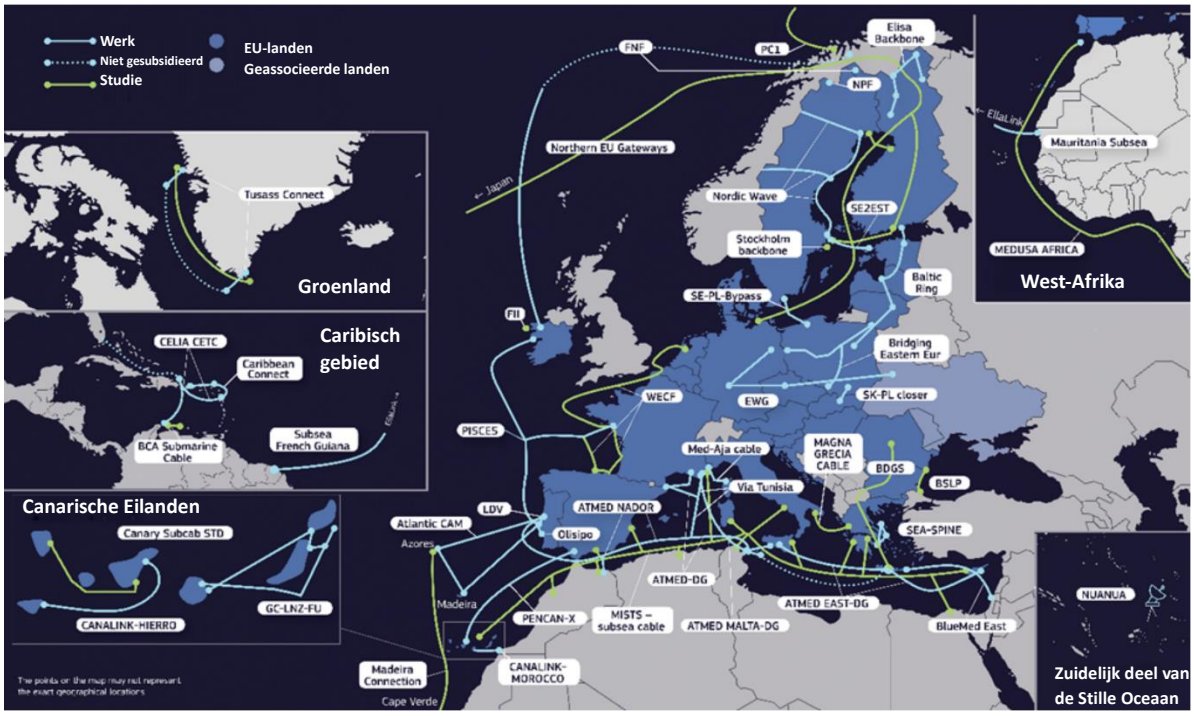
Met CEF Digitaal wordt de uitrol van nieuwe backbonenetwerken en de ingrijpende modernisering van bestaande netwerken, onder meer met onderzeese kabels, binnen en tussen lidstaten en tussen de EU- en niet-EU-landen ondersteund. Sinds 2021 wordt vanuit het onderdeel CEF Digitaal financiële steun verleend aan 51 projecten voor digitale Global Gateways voor een totaalbedrag van 420 miljoen EUR.

Deze projecten leveren een aanzienlijke bijdrage aan de verbetering van internationale verbindingen tussen **Europa en Afrika** (bv. de projecten Medusa Africa en Canalink-Marokko), het **Midden-Oosten** (bv. het BlueMed East-project) en **Azië** (Arctische connectiviteit), en aan de consolidatie van de verbindingen tussen de lidstaten in het Middellandse Zeegebied, de Atlantische Oceaan, de Oostzee en continentaal Europa (met inbegrip van Midden- en Oost-Europa). Deze projecten dragen ook bij aan de connectiviteit in de **ultraperifere gebieden** en de **overzeese landen en gebieden** van Europa, onder meer in de Stille Oceaan (bv. het Nuanua-project), in het Caribisch gebied (bv. het BCA-project), op de Canarische Eilanden (bv. het Pencan-X-project) en in het gebied Azoren-Madeira (bv. het Atlantic CAM-project).

Alle begunstigden van deze CEF-subsidies zijn **entiteiten onder EU-zeggenschap** en de kabels die worden uitgerold, worden gefabriceerd met behulp van beveiligde technologie. Bijna alle gefinancierde kabels garanderen niet alleen de veilige overdracht van terabytes aan gegevens per seconde, maar maken ook gebruik van **slimme technologieën** die fungeren als grote geografische sensoren voor het monitoren van activiteit in de omgeving en vroegtijdige waarschuwingen afgeven om de infrastructuur zelf te beschermen.

Het tweede werkprogramma van CEF Digitaal voor 2024-2027 voorziet in een extra bedrag van 542 miljoen EUR voor de medefinanciering van projecten op het gebied van backboneconnectiviteit. De totale investeringen van de EU in deze kritieke infrastructuur binnen het huidige financiële kader zullen bijna 1 miljard EUR bedragen.

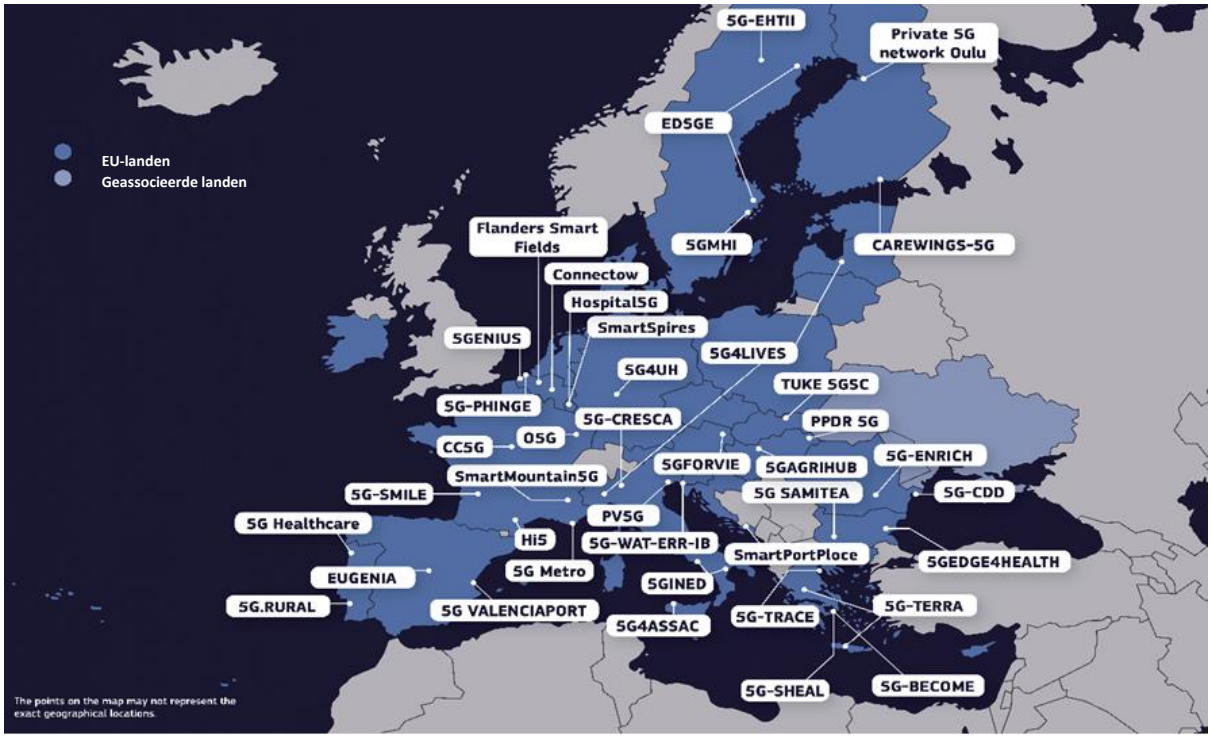
Kaart 2: ***Digitale Global Gateway-projecten CEF***

5G-systemen in gebieden waar sociaal-economische actoren zijn gevestigd

Sinds 2021 is in het kader van CEF Digitaal in totaal 128 miljoen EUR aan financiële steun verleend aan 41 projecten voor de snelle uitrol en benutting van **5G voor slimme gemeenschappen.** De gefinancierde projecten integreren 5G-infrastructuur met **edge-/cloudcomputing**, waarbij de nadruk ligt op **autonome 5G-netwerken**, zodat innovatieve toepassingen mogelijk worden, zoals chirurgie op afstand, virtuele realiteit voor educatie en monitoring met drones.

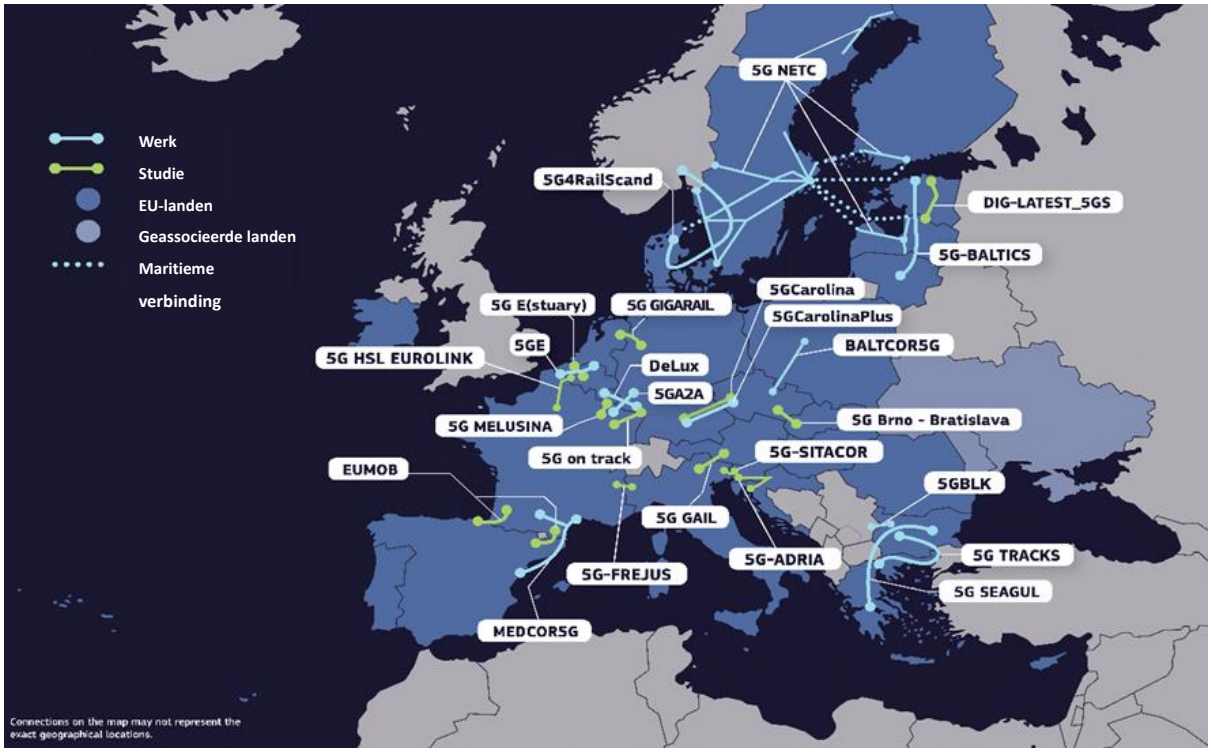
Kaart 3: ***Projecten op het gebied van 5G voor slimme gemeenschappen***

5G-dekking langs belangrijke vervoerscorridors

Sinds 2021 is via CEF Digitaal financiële steun voor een totaalbedrag van 93 miljoen EUR verleend aan 25 projecten (werkzaamheden en studies) voor ononderbroken 5G-dekking langs grensoverschrijdende vervoerscorridors. In het kader van 12 van die projecten werd autonome 5G-infrastructuur uitgerold langs grensoverschrijdende TEN-T-corridors, zoals snelwegen, spoorwegen en zeeroutes, om de naadloze interoperabiliteit van nationale 5G-systemen te garanderen. De 5G-infrastructuur langs corridors zal allerlei verbonden en geautomatiseerde mobiliteitsdiensten voor voertuigen, bestuurders, passagiers en andere relevante spelers mogelijk maken.

Kaart 4: ***Projecten op het gebied van 5G-dekking langs belangrijke vervoersroutes***

5G-projecten langs de belangrijkste TEN-T-corridors zijn een goed voorbeeld van **synergieën** tussen de verschillende CEF-onderdelen. Vanuit het onderdeel CEF Digitaal wordt bovendien de uitrol van grensoverschrijdende digitale infrastructuur bevorderd i) om de digitalisering van de energie- en vervoerssector te versnellen door de interoperabiliteit en normalisatie te verbeteren (operationele digitale platforms (ODP's)) en ii) om een "virtueuze" cirkel van investeringen door publiek-private partnerschappen op gang te brengen. In het kader van de oproep voor ODP's van 2022 werd een coördinatie- en ondersteuningsproject gefinancierd dat de weg effent voor een project voor werkzaamheden in het tweede meerjarig werkprogramma van CEF Digitaal voor 2024-2027.

IV. De reactie van de CEF op de recente crisis

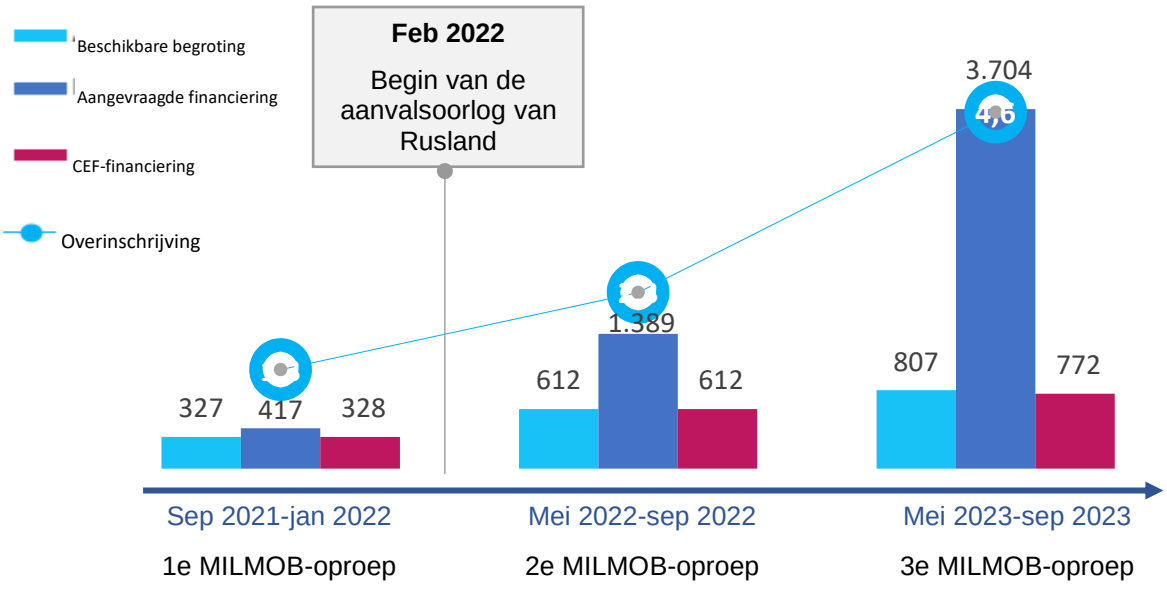
De afgelopen jaren is gebleken dat met het CEF-instrument flexibel kan worden gereageerd op onvoorziene uitdagingen en crises. Naar aanleiding van de niet-uitgelokte aanvalsoorlog van Rusland verzochten Oekraïne en Moldavië om formele associatie met het CEF-

programma (de overeenkomsten werden op respectievelijk 9 mei en 6 juni 2023 ondertekend). Hierdoor kunnen begunstigden uit die landen onafhankelijk deelnemen aan CEF-oproepen en waarnemers zijn bij de bijeenkomsten van het CEF-comité. De EU heeft hun nationale financiële bijdragen voor EU-programma's opgeschort voor zolang beide landen vanwege de oorlog met financiële uitdagingen worden geconfronteerd.

Vervoer:

Sinds het begin van de Russische invasie van Oekraïne in februari 2022 is de toewijzing van de middelen voor **militaire mobiliteit** zoveel mogelijk versneld. De Commissie heeft de evaluatie van de eerste oproep tot het indienen van voorstellen voor militaire mobiliteit van 2021 (waarvoor tot januari 2022 aanvragen konden worden ingediend) versneld en vervolgens in mei 2022 (vier maanden eerder dan gepland) direct de tweede oproep voor militaire mobiliteit gepubliceerd. Het restant van de begroting werd naar voren geschoven, en de laatste oproep tot het indienen van voorstellen vond in mei 2023 plaats. Als gevolg hiervan werden de 1,7 miljard EUR voor militaire mobiliteit in slechts tweeënhalf jaar volledig geabsorbeerd. In de loop van de drie oproepen tot het indienen van voorstellen is de overinschrijvingsratio voortdurend gestegen, van 1,2 voor de oproep van 2021 tot 4,7 voor de laatste oproep in 2023, hetgeen ook duidt op een stijgende behoefte aan investeringen in infrastructuur voor tweeërlei gebruik.

Figuur 3*: **Trend in vraag naar CEF-financiering voor militaire mobiliteit (miljoen EUR)***

CEF Vervoer heeft laten zien een flexibel instrument te zijn door tegemoet te komen aan de kritieke behoeften die aan de buitengrenzen van de EU met Oekraïne en Moldavië zijn ontstaan. Met financiering van CEF Vervoer wordt het initiatief **"solidariteitscorridors"** gesteund en bijgedragen aan de totstandbrenging van alternatieve routes voor het vervoer van goederen van en naar Oekraïne en Moldavië na de blokkade van Oekraïense havens. In totaal (na de oproepen tot het indienen van voorstellen van 2022 en 2023) is in het kader van CEF Vervoer ongeveer 1,5 miljard EUR aan financiering verstrekt aan projecten die de solidariteitscorridors verbeteren en ervoor zorgen dat Oekraïne en Moldavië beter verbonden zijn met de naburige EU-lidstaten (Polen, Slowakije, Hongarije en Roemenië). Deze

projecten moeten de capaciteit en toegankelijkheid van belangrijke TEN-T-grensdoorlaatposten voor weg- en spoorvervoer versterken door de infrastructuur uit te breiden en te moderniseren en parkeerterreinen, overslagfaciliteiten en apparatuur te verbeteren. De steun aan Oekraïne omvat ook projecten voor de ontwikkeling van de Europese standaard voor spoorwegen (UIC) in Oekraïne om de spoorverbindingen met naburige lidstaten te verbeteren. De eerste concrete resultaten hiervan zijn al zichtbaar.

De COVID-19-pandemie en de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne hebben geleid tot hoge inflatie, duurdere bouwmaterialen, een gebrek aan arbeidskrachten en verstoorde toeleveringsketens. Dit houdt in dat voor CEF-projecten een snelle injectie van middelen nodig was om de geplande acties te kunnen uitvoeren. Het meerjarig werkprogramma is daarom gewijzigd, zodat de gehele in het kader van het huidige MFK beschikbare begroting naar voren kon worden geschoven voor de oproepen tot het indienen van voorstellen voor CEF Vervoer van 2023 en 2024.

Energie:

De COVID-19-pandemie en de Russische invasie van Oekraïne hebben vanwege de scherpe stijging van de energieprijzen en andere kosten en de leveringstekorten voor onderdelen voor infrastructuurprojecten ook gevolgen gehad voor de uitvoering van door het CEF gefinancierde energieprojecten. Dit heeft in sommige gevallen geleid tot vertragingen, die voornamelijk verband hielden met de noodzaak om alternatieve technische oplossingen toe te passen en aanvullende financiering te verstrekken.

In mei 2022 heeft de Commissie als reactie op de Russische invasie het **REPowerEU**-plan[19] vastgesteld, dat heeft geleid tot de vaststelling van diverse wetten om de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen te verminderen, bronnen voor de levering van aardgas te diversifiëren, het energieverbruik te verminderen en de uitrol van hernieuwbare energiebronnen te versnellen.

Hoewel de huidige CEF-verordening en de herziene TEN-E-verordening vóór het REPowerEU-plan in werking zijn getreden, zijn zij toch goed afgestemd op de doelstellingen ervan. Sinds 2013 hebben vanuit CEF Energie gefinancierde projecten bijgedragen aan de integratie van de energiemarkt van de EU door grensoverschrijdende verbindingen te verbeteren en de voorzieningszekerheid te vergroten. In 2021, 2022 en 2023 werden subsidies toegekend voor werkzaamheden op het gebied van gasopslag waarmee tegemoet wordt gekomen aan de bezorgdheid over de gasleveringszekerheid in Zuidoost-Europa, de regio die het meest direct wordt getroffen door de verminderde Russische leveringen.

Op grond van de herziene TEN-E-verordening kunnen infrastructuurcategorieën voor fossiele brandstoffen niet de status van PGB krijgen en de verordening bevat nieuwe infrastructuurcategorieën die cruciaal zijn voor de decarbonisatie van de economie, met name waterstofprojecten en offshore-elektriciteitsnetten. De grensoverschrijdende projecten op het gebied van hernieuwbare energie dragen bij aan de kosteneffectieve uitrol van extra capaciteit voor hernieuwbare energie en helpen zo de afhankelijkheid van de EU van fossiele brandstoffen te verminderen.

[19] Mededeling van de Commissie van 18.5.2022 “REPowerEU-plan”, COM/2022/230 final..

Digitaal:

Zoals wordt toegelicht in de informatie over de reikwijdte van de projecten van gemeenschappelijk belang in de digitale sector, kan de CEF helpen de digitale connectiviteit tussen de EU en haar buurlanden uit te breiden en te versterken. Het **East West Gate-project** (gefinancierd in het kader van de tweede oproep tot het indienen van voorstellen) moet de levering van digitale diensten aan Oekraïne mogelijk maken en de communicatiemogelijkheden en -capaciteit, zowel met Oekraïne als tussen EU-landen, direct vergroten.

Als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de conflicten en instabiliteit in het Midden-Oosten is het absoluut noodzakelijk geworden om de veerkracht en de redundantie te vergroten van de **digitale infrastructuur die Europa met Azië verbindt**. De CEF heeft al drie projecten voor de uitrol van kabels gefinancierd in het noordpoolgebied: Far North Fiber, Polar Connect en Tusass Connect. Deze projecten maken deel uit van de plannen voor Arctische connectiviteit, die uiteindelijk een alternatieve route tussen Europa en Azië moeten opleveren.

Verschillende projecten die in het kader van CEF Digitaal worden gefinancierd, verbeteren de digitale connectiviteit binnen Europa en met naburige regio's, waaronder Noord-Afrika en Oost-Europese landen (Oekraïne en Moldavië). Dit weerspiegelt een bredere geopolitieke strategie om de digitale veerkracht van Europa te versterken en economische integratie en regionale stabiliteit te bevorderen. Door netwerken met een hoge capaciteit uit te breiden en digitale standaarden op elkaar af te stemmen, fungeert het programma als tegenwicht voor externe invloeden en zorgt het voor controle over kritieke digitale infrastructuur.

CEF Digitaal speelt ook een belangrijke rol bij de totstandbrenging van alternatieven voor digitale connectiviteit, de vergroting van de veerkracht van communicatienetwerken en de analyse van potentiële routes waarmee traditionele overbelaste knelpunten, zoals het Suezkanaal, kunnen worden vermeden.

Tot slot, maar daarom niet minder belangrijk, dragen de strikte subsidiabiliteitscriteria van CEF Digitaal voor de projectontwikkelaars en voor de gebruikte apparatuur bij aan de veiligheid en betrouwbaarheid van de gefinancierde kritieke digitale communicatie-infrastructuur.

V. Stand van de begrotingsuitvoering en beoordeling van de voortgang

De tussentijdse evaluatie van het huidige MFK, die in 2024 werd afgerond, heeft voor geen van de drie onderdelen van de CEF-begroting geleid tot wijzigingen. De begrotingen van de verschillende sectorale programma's zijn echter wel licht gewijzigd ten opzichte van de referentiebedragen in de rechtsgrondslag. Deze wijzigingen worden hieronder toegelicht.

Om de toegewezen CEF-middelen en ondersteunde projecten zichtbaarder en transparanter te maken, heeft Cinea in januari 2023 een openbaar dashboard gepubliceerd[20]. Dit dashboard

[20] CINEA Project Portfolio - Welcome | Sheet - Qlik Sense (europa.eu).

bevat informatie over alle projecten en programma's die Cinea beheert, waaronder die voor CEF Vervoer en CEF Energie. Met dit hulpmiddel kan iedereen actuele informatie raadplegen over de projecten, de financiering en de begunstigden, en de gegevens in grafieken te zien krijgen. Cinea heeft ook twee interactieve publicaties uitgebracht waarin de resultaten van het programma sinds 2014 worden toegelicht, één voor CEF Vervoer[21] en één voor CEF Energie[22], evenals een specifieke publicatie over de Baltische synchronisatie[23].

Raadpleeg voor informatie over de begrotingstoewijzing en projecten van CEF — Digitaal de website van Hadea[24].

Meer informatie over de uitvoering van de CEF-begroting is ook te vinden op het prestatieportaal van de Commissie[25]. Deze informatie is gebaseerd op de verklaringen over de prestaties van de programma's die elk jaar voor elk programma worden ingediend.

Vervoer:

Van de begroting van CEF **Vervoer** is 250 miljoen EUR aangewend voor de financiering van de Europese chipverordening. Met de begroting van CEF Vervoer worden ook aanvullende administratieve uitgaven gedekt die voortvloeien uit het "Fit for 55" -pakket, in het bijzonder de initiatieven FuelEU Zeevaart en ReFuelEU Luchtvaart, en, meer recentelijk, uit de herziene verordening betreffende het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid en de verordening betreffende het gemeenschappelijk Europees luchtruim 2 +.

Zoals eerder aangegeven, werd de begroting voor CEF Vervoer binnen de periode 2021-2024 naar voren geschoven. Tot dusver is meer dan 21 miljard EUR toegewezen na de ondertekening van de projecten die zijn geselecteerd in het kader van de oproepen tot het indienen van voorstellen van 2021/2022/2023 (10,5 miljard EUR uit de algemene middelen en 9,3 miljard EUR aan cohesiemiddelen) en in het kader van de oproepen tot het indienen van voorstellen voor militaire mobiliteit (de volledige 1,7 miljard EUR uit de middelen voor militaire mobiliteit). Dat bedrag omvat ook 1,3 miljard EUR die is toegewezen aan infrastructuurprojecten voor alternatieve brandstoffen in het kader van de eerste doorlopende oproep voor AFIF.

Het restant van de CEF-begroting zal worden toegewezen in het kader van de oproep tot het indienen van voorstellen van 2024 en de tweede doorlopende AFIF-oproep, met begrotingen van respectievelijk 2,5 miljard en 1 miljard EUR. De oproep van 2024 werd eind januari 2025 afgesloten en wordt momenteel geëvalueerd. De tweede doorlopende AFIF-oproep werd in februari 2024 gepubliceerd en loopt tot begin 2026.

De eerste subsidieovereenkomsten van dit MFK werden in 2022 ondertekend na publicatie van de eerste oproep voor CEF Vervoer in 2021. Aangezien projecten voor studies een looptijd van twee tot drie jaar hebben en projecten voor bouwwerkzaamheden een looptijd

[21] Greener Transport Infrastructure for Europe 2014-2024: Building future-proof infrastructure thanks to the Connecting Europe Facility Transport.
[22] Interconnected sustainable energy infrastructure for Europe 2014-2024: Building a future-proof European Energy network with the Connecting Europe Facility Energy.
[23] CEF Energy: instrumental funding to achieve the Baltic synchronisation with the Continental European Network.
[24] About Connecting Europe Facility - Digital - Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid.
[25] Connecting Europe Facility - Performance - Europese Commissie.

van vier tot vijf jaar, bevinden de meeste projecten van CEF Vervoer zich nog in de beginfase. Er lopen momenteel meer dan 600 projecten. Slechts enkele kleine projecten (23) zijn al voltooid (bv. infrastructuur voor alternatieve brandstoffen, veilige en beveiligde parkeerterreinen). Tot dusver vorderen de projecten naar verwachting en in overeenstemming met de respectieve subsidieovereenkomsten. Het kan zijn dat eventuele vertragingen zich pas in de komende jaren voordoen.

In het kader van CEF Vervoer is het "use it or lose it" -beginsel met succes toegepast. Als de uitvoering van een project vertraging oploopt, wordt de reikwijdte ervan aangepast en het subsidiebedrag dienovereenkomstig verlaagd. De begroting wordt vervolgens beschikbaar gesteld in een andere oproep tot het indienen van voorstellen ("teruggevloeide middelen").

Energie:

De vastleggingskredieten voor CEF **Energie** voor de periode 2021-2023 bedroegen aanvankelijk 2 397 miljoen EUR, met inbegrip van 5,9 miljoen EUR aan ontvangsten uit invorderingsopdrachten uit de vorige CEF 2014-2020 die in 2021 werden overgeheveld[26].

De subsidies die werden toegekend naar aanleiding van de oproepen tot het indienen van voorstellen voor PGB's en CB RES-projecten in de periode 2021-2024, bedroegen in totaal 3 542 miljoen EUR. De CB RES- oproepen van 2024 moeten nog worden uitgevoerd.

Van de vastleggingskredieten voor CEF Energie voor het jaar 2023 werd 430 miljoen EUR overgeheveld naar CEF Vervoer. Hieruit blijkt dat de CEF-begroting zo efficiënt mogelijk wordt ingezet in de drie sectoren. In 2023 was binnen het onderdeel CEF Energie nog maar aan een beperkte portefeuille van projecten financiering toegekend, en bij de uitvoering van sommige van deze projecten was vertraging opgelopen. Tegelijkertijd werd de begroting voor CEF Vervoer naar voren geschoven zodat deze kon worden gebruikt in het kader van de oproepen van 2023.

De overgehevelde begroting zal vanaf 2025 worden geretourneerd naar CEF Energie en naar verwachting in de daarop volgende jaren worden vastgelegd, aangezien grote investeringsbehoeften worden verwacht in de nieuwe energie-infrastructuurcategorieën (met name offshorenetten en waterstof). Dit blijkt ook uit de resultaten van de CEF-oproep voor PGB's en PWB's van 2024: in totaal werd een bedrag van 1 250 miljoen EUR aan subsidies toegekend, en projecten voor offshorenetten en waterstof vertegenwoordigden 24 van de 41 geselecteerde voorstellen (goed voor 947 miljoen EUR of 76 % van de toegewezen financiering).

Digitaal:

Van het referentiebedrag in de rechtsgrondslag voor CEF Digitaal is 150 miljoen EUR overgeheveld naar de chipverordening en 110 miljoen EUR naar het initiatief Infrastructuur voor veerkracht, interconnectiviteit en beveiliging per satelliet (IRIS²) (voor 2024-2027).

CEF Digitaal ging enigszins later van start dan gepland vanwege enige vertraging bij de goedkeuring, het feit dat het een nieuw programma betrof en het innovatieve karakter van

[26] Overeenkomstig het eerste meerjarige werkprogramma voor 2021, C(2021) 5791 final van 6 augustus 2021: Uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de financiering van de Connecting Europe Facility en de vaststelling van het meerjarig werkprogramma voor de periode 2021-2027.

bepaalde onderwerpen (bv. 5G voor verbonden en geautomatiseerde mobiliteit). Daarom zijn de projecten die voortkwamen uit de eerste oproep van start gegaan in januari 2023, de projecten van de tweede oproep begin 2024 en de projecten van de derde oproep begin 2025. De projecten in het kader van de vierde oproep zullen naar verwachting begin 2026 van start gegaan.

De drie oproepen in het kader van het werkprogramma 2021-2023 werden met tussenpozen van een jaar gepubliceerd, met zeer goede algemene begrotingsvastleggingen in overeenstemming met de financiële toewijzingen, met name voor projecten voor de uitrol van onderzeese kabels die werden ingediend in het kader van de oproep voor digitale Global Gateways.

Hoewel de eerste projectresultaten pas vanaf 2025 beschikbaar zullen zijn, kan worden verondersteld dat de huidige projectportefeuille op schema ligt. Na de eerste drie oproepen financiert CEF Digitaal momenteel 117 projecten die betrekking hebben op haar kernthema's, met een totale begroting van meer dan 640 miljoen EUR.

VI. Conclusies en vooruitzichten voor de resterende MFK-periode

De volledige begroting voor het onderdeel CEF **Vervoer** zal in 2025 worden vastgelegd en in het kader van het huidige MFK staan er geen verdere oproepen gepland, tenzij er middelen terugvloeien die niet voor de projecten zijn gebruikt.

De projecten die in het kader van de oproepen voor CEF Vervoer zijn geselecteerd, hebben allemaal een hoge EU-meerwaarde en zouden moeten bijdragen aan de voltooiing van het TEN-T-netwerk. Tegelijk blijven de investeringsbehoeften voor het TEN-T-netwerk aanzienlijk. Volgens de standpuntnota van de TEN-T-coördinatoren van april 2024[27] zijn in de komende 15 jaar investeringen voor een bedrag van 845 miljard EUR vereist om het kernnetwerk en het uitgebreide kernnetwerk van het TEN-T te voltooien, rekening houdend met alle nieuwe vereisten die bij de herziening van de TEN-T-verordening zijn ingevoerd. Alleen al voor projecten met de hoogste EU-meerwaarde wordt het nog te investeren bedrag geraamd op ongeveer 210 miljard EUR.

De huidige geopolitieke context vereist dat zo snel mogelijk wordt geïnvesteerd in militaire-mobiliteitsprojecten die de capaciteit vergroten om snel op grote schaal troepen en zwaar materiaal te verplaatsen. De uitvoering van dergelijke projecten moet tussen de lidstaten worden gecoördineerd om naadloze grensoverschrijdende mobiliteit mogelijk te maken.

Voor het onderdeel **CEF Energie** blijft de Commissie tot 2027 oproepen tot het indienen van voorstellen voor PGB's en PMI's en voor grensoverschrijdende projecten voor hernieuwbare energie publiceren, en de begroting zal tegen het einde van het programma naar verwachting volledig zijn vastgelegd. De hoge EU-meerwaarde van de projecten van CEF Energie ligt in de bijdragen die zij leveren aan de integratie van de interne energiemarkten, de energievoorzieningszekerheid en de decarbonisatie van het energiesysteem.

[27] Connecting Europe. A transport funding and financing that is adapted to the challenges ahead. TEN-T Coordinators' Position Paper.

Volgens een in januari 2025 gepubliceerde studie[28] zullen de investeringsbehoeften in de periode 2024-2040 voor grensoverschrijdende elektriciteitsprojecten en offshore-aansluitingen alleen al 130 miljard EUR bedragen. Grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten op het gebied van hernieuwbare energie (**CB RES**-projecten) zijn van cruciaal belang om asymmetrieën in het opwekkings- en vraagpotentieel op te vangen, en nu al essentieel voor lidstaten waar alle mogelijkheden voor een op de binnenlandse markt gerichte uitrol zijn uitgeput. EU-steun is van groot belang voor het faciliteren van dergelijke projecten, waarmee intensieve kapitaaluitgaven en een hoger niveau van complexiteit en risico zijn gemoeid, onder meer omdat het moeilijk is om tot overeenkomsten voor het delen van kosten en baten tussen de lidstaten te komen.

Met het tweede werkprogramma van **CEF Digitaal** (2024-2027) wordt voortgebouwd op de behaalde resultaten en de getrokken lessen van de uitvoering van het eerste werkprogramma (2021-2023) en op de veranderende beleidsprioriteiten op het gebied van infrastructuur voor digitale connectiviteit. Via CEF Digitaal zal worden doorgegaan met de ondersteuning van de eerdergenoemde thema's backboneconnectiviteit en 5G, met enkele aanpassingen in de oproepen voor 5G-gerelateerde projecten, die nu zijn geïntegreerd in "grootschalige 5G-proefprojecten" (vanaf de vierde oproep die op 22 oktober 2024 werd geopend).

Bij de geplande verdeling van de beschikbare begroting van 865 miljoen EUR voor 2024-2027 wordt prioriteit toegekend aan het vergroten van de capaciteit, veerkracht en beveiliging van grensoverschrijdende connectiviteit in de EU, met 542 miljoen EUR aan financiering voor Global Gateways en onderzeese kabels. Een andere prioriteit is de verdere uitrol van hypermoderne connectiviteit voor geavanceerde en innovatieve toepassingen. Op dit terrein is 205 miljoen EUR beschikbaar voor 5G-proefprojecten. Er is een bedrag van 90 miljoen EUR gereserveerd voor de uitrol van grensoverschrijdende kwantumcommunicatieverbindingen tussen de lidstaten.

Momenteel is een **tussentijdse evaluatie van de CEF 2021-2027** gaande, in het kader waarvan het CEF-programma grondiger wordt geanalyseerd. Er is een ondersteunende studie aanbesteed en in november 2024 heeft de Commissie het monitoring- en evaluatiekader (SWD(2024) 276)[29] gepubliceerd.

[28] Europese Commissie: Directoraat-generaal Energie, Finesso, A., Kralli, A., Bene, C., Goodall, F. et al., "*Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy – Final report*", Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025.

[29] Werkdocument van de diensten van de Commissie. Monitoring and Evaluation Framework for the Connecting Europe Facility 2021-2027.